

trave in sena. Kako pa si to pridelati? Nikakor drugače, kakor s tem, da čez travnike napeljujemo vodo po izgledu gospodarjev v Lombardiji na Laškem.

Morebiti se nam pozneje prilika ponudi, da bomo bolj na drobno popisali laško namakanje travnikov; za zdaj naj zadostuje našim bralcem, da jim povemo, kaj je o tem uže pred mnogimi leti pisal za kmetijstvo zeló zaslužni mož in slavni pisatelj dr. Burger, ki je laške naprave za močenje travnikov sam ogledaval in videl njih čuda veliki vspeh. Pisal je tako le:

„Laški kmetovalci pa so šli še dalje; premišljevali so in skušali ter iznašli zimske senožeti (prati a marcita), katere dajejo celo zimo travo za klajo govedom. Tako je mogoče bilo imeti veliko število živine, namolzti obilo mleka in delati iz njega sir, ne le za domačo potrebo, temveč tudi za prodaj v tuje dežele, ki jim je vsako leto donesl 1 milijon in 200.000 gold. Take senožeti pa narejajo tako, da voda na njih nikjer ne zastaja, ampak se čez senožeti vlije in odteče. Če pozimi toplota tudi več stopinj pod ničlo na termometru pade, ali če tudi sneg pride, vendar voda ne zmrzne zato, ker nagloma odteče, in trava, ki jo kosijo januarja meseca, izraste 4 do 6 palcev visoka. Vode potrebujejo tako ravnane senožeti leto in dan veliko, a tudi pridelek trave na taki zimski senožeti je sila velik, kajti kosijo jih 5—8krat na leto in na enem oralu pridelajo vsako leto 714 centov trave ali 142 centov sená. Zato pa ima tudi tam en oral take senožeti vrednost kacih 2600 glđ.“ — Tako piše dr. Burger o veliki koristi močenja travnikov na Laškem.

Se ve da podnebje naše dežele je vse drugačno, kakor na Laškem in da po takem pri nas ne moremo pričakovati tolikih košenj, vendar bo to uže velika dobrota za nas, če namesti slabeje trave pridelamo žlahnejo in pa take boljše trave veliko več kakor dozdej.

Da pa moremo vpeljati dobro močenje travnikov po izgledu laškega, treba nam je izvedenca, ki take naprave pozna in jih je uže sam naredil. Potreba je pa tudi, da se naprave za namakanje senožeti ob enem vpeljejo z napravami za osušenje zato, da eno ne ovira drugoga. Po vsem tem je jasno, da se obojno delo mora pod vodstvom izvedencev ob enem pričeti zato, ker se eno z drugim vjema, in da mora odboru, kateremu je izročena skrb za obdelovanje ljubljanskega močvirja, zdaj skrb biti, da dobí možá, ki je dejansko izveden o močenji na suho dejanega močvirja. S tem še le bode mogoče, vsaj nekoliko vresničiti ono veselo prerokovanje, da utegne naš mah kedaj še Banat za kranjsko deželo postati.“

Živinozdravniške stvari.

Ovčji jeterni metulji ali metljaji.

(Vprašanje in odgovor.)

Vredništvo „Novic“ je prejelo sledeči dopis:

„Imel sem nedavno priliko, opazovati neko ovčjo bolezen, po kateri ovce poginejo. Ta bolezen je pri nas znana pod imenom „ovčjih metuljev“ zato, ker se nahajajo v jetrih po 15 mm. dolgi in po 10 mm. široki in plošnati črviči, ki so ravno take barve kakor jetra. Ker se je uže večkrat pripetilo v našem kraju, da poginejo ovce po tej bolezni, obračam se s prošnjo na sl. vredništvo „Novic“, katero je uže večkrat na enake prošnje odgovorilo, naj nam pojasni vzrok bolezni in pové, kako jo ozdraviti.“

V Lomeh 29. svečana 1880.

Gaspar Rudol, večletni naročnik „Novic“.

Odgovor vredništva. Radi odgovarjamo na to vprašanje tako-le: Metulji ali metljaji so črviči, ki se v jetrih *) zaredé največkrat pri ovcah, manjkrat pri goveji živini in prešičih, še bolj redkokrat pa pri konjih. Bolezen se rada z zlatenico in vodenico združi, in obstoji v tem, da se v strugah jeter, kjer žolč teče, več ali manj metljajev napravi. Bolezen napade ali posamesna živinčeta, ali pa kot kuga o mokrotnih letih in pri škodljivi močvirni paši cele čede.

Znamenja bolezni. Bolezen se večidel natihoma prikrade; le ko hujšo stopnjo doseže, se očitno pokaže; včasih se pa še le najde, ko živinče pogine in se pri raztelesovanju jeterni metljaji najdejo. Navadna znamenja so sledeča: živinče postane leno, trudno; jed mu ne diši, volna postane pusta in se rada puli; oko postane rumenkasto, žlemlna koža gobca blede ali umazana, rumenkasta; zobje se majejo, trebuh jo napet zlasti na desni strani, kjer jetra ležé; blato je večidel, posebno proti koncu, driskasto. Pod kožo se napravijo včasih sem ter tje vodene otekline. — Metulji pa ne pridejo od zunaj po pijači ali jedi v jetra, ampak se zaredé v samih jetrih; če jih iz jeter deneš, kmalu poginejo.

Pretek in konec bolezni. Bolezen dolgo časa trpi, tri do šest mesecev in celo do enega leta, predno živinče umorí. Ozdravi se le koj o začetku, če se škodljive zadeve, ki so bolezen naključile, naglo odvrnejo. Če pa bolezen bolj huda postane, se ne ozdravi več, ker nobeno zdravilo ne more črvov iz jeter pregnati zato, ker do njih ne more.

Vzroki. Največkrat je vzrok bolezni močvirnata in slabo spravljená ali večkrat zmočena klaja v mokrotnih letih, kakor tudi paša po močvirnih pašnikih, kjer bičeje in ločje raste in kjer večkrat voda nastopi. So pašniki, kjer se živina prav rada pase in dobro pašo dobiva, da se zeló zredí, a pri tem bolezen dobí, ki se potem pozimi včasih tako pohujša, da cele čede po njej poginejo. Zavoljo tega se ne smejo nikdar ovce, ki so za pleme namenjene, na take pašnike goniti.

Ozdravljanje. Le prav od začetka bolezni bi moglo ozdravljanje kaj koristiti, če se razen tega, da se vzroki popolno odvrnejo, živini encijana, pelina, kalmeža, hrastove skorje daje. Nekateri hvalijo praženo žito s kuhinjsko soljo, spet drugi apno ali apneno vodo s petrolejem itd. Vendar če se bolezen v celi čedi prikaže, vedno več dobička kaže, metljajevo ovco brez odlašanja, dokler še preveč ne hira, mesarju dati, ker je tako meso o začetku, pa le o začetku bolezni še za vžitek pripušljivo. Če je pa živinče hudo shujšalo, ni nič več vredno in ne sme se več v mesnicah prodajati, pa tudi ne domá vživati.

Jeterni metljaji pri ovcah so poglaviten pogršek (patentni tadel) in do dveh mesecev po kupu kupčijo razderejo.

Gospodarske novice.

Prvi hrvaški vinski somenj v Zagrebu.

Hrvaška slav. kmetijska družba razpošilja imenik za vinski somenj prijavljenih vin. Iz tega imenika se razvidi, da se je za vinski somenj ponudilo za prodajo do 80.000 veder vina in to od l. 1834. do 1879. Cena je najniža 3 gold. 92 kr. vedro in najviša 30 gold. 80 krajc. vedro. Za naše vinske trgovce bode gotovo ta somenj velike važnosti, zatoraj jim priporočamo, da se

*) Tudi v pljučah se pri ovcah nahajajo metljaji, pa so vse drugačne podobe, belim nitkam podobni, in vendar ravno lista živalica.